

JOZEF GREGOR - TAJOVSKÝ

HLUCHÁŇ

TRHLAV
JUL 2024

Hlucháň
Jozef Gregor - Tajovský

Publikované pod značkou Trihlav v júli 2024
vydané vlastným nákladom

prevzaté zo zbierky „Rozprávky o československých légiách v Rusku“
(nakladateľstvo Comenius, Bratislava 1920)
pôvodný text nie je chránený copyrightom

I vzdelanejší usúdili, že v statočnej krajine by doktorovi, ktorý toho človeka obhliadal, vzali diplom. A majora, či ký čert to bol, ktorý ho na front poslal – toho vše vyslať na revíziu ta, kde Juro Kotiak stojí na stráži – večer, v noci, u drôtov, a hoci aj len pri zákopoch, alebo za nimi.

*

Gazdovský sluha v obďalečnej doline a dedine oravskej. Ženatý. Otec. Rokov...? Ktože ho vie koľko. Vraj štyridsaťdva. Kedysi ho za vojaka nevzali. Oženil sa a robil a žil v biede, ako druhí ľudia.

Razom rochýria, že je vojna.

Gazdovi dvaja zaťovia i druhí z dediny už išli, a Juro len počúva, že je ozaj vojna, a nevie, čo je to. Iba sa po večeroch zhovára so ženou a deťmi, že zlé niečo, keď i v kostole sa modlievajú: „Od hladu, moru a vojny – vyslobod' nás, Pane!“ Z obrázkov, ktoré v meste na jarmoku v panoráme videl, keď sa so ženou, ešte dievkou, za ruku vodili, predstaví sa mu obraz, že sa tam chlapi strieľajú, rúbajú, koľú...

Robí a iba sa díva. Počúva, ruky podáva – kto zase z dediny ide, kto sa vrátil, i kto sa už vraj nevráti.

I jemu uťahujú. Roboty pribúda. To vidí deň po deň. A že je drahota, to zakúsil, keď bol krpce a súkna kupovať. Posúdi, poželie a vzdychne: „Od hladu, moru a vojny...“ A žena je vdáčna Bohu, že má hluchého, starého muža. Ich sa vari len vojna nedotkne. Čože by si počala...?

*

„Juro! Juro!“ reve gazda večer na dvore.

„Hou!“ ozve sa Kotiak a ide dnu, dumajúc si, načo ho od

statku volajú? Olovrant už bol. Do pohárika mu gazdiná tiež uliala, chleba dala zahryznúť... A keby si gazda i pomyslel, že ešte nedostal – boli by dnes dva glgy...

V pitvore si uhladil vlasy, vošiel, a ono miesto skleničky: Richtár s hárkom.

List. Asentírka.

Plač ženy a detí. Zlosť starého gazdu, že keď Jura vzali, vari príde rad aj na Peja, starého-slepého koňa. Zaťovia už tam hynú; kone, vozy dávno tam.

„Nebude mať ani kto a na čom sečky odrezať,“ dudre gazda. „Ale teba by predsa mali pustiť, veď si hluchý,“ utešuje seba i Jura.

„I ja by som sa úfal na tie moje uši,“ vraví si Kotiak i rodina.

*

Jura obliekli a ostrihali.

Nie že by ho pustili, ale za hluchotu ešte dostal dva razy po pysku...

On totižto týždeň-dva počul obstojne, a ďalší týždeň – mohli ste naňho revať, strieľať z mažiara, a Juro bol ako peň. Hútal, že ako ide mesiac hore-dolu, že tak čuje-nečuje. Dali mu však vojenský doktor mesiaca...!

Juro narukoval. Nepočul. Doktor ho dal pozorovať – a Jurovi sa vtedy otvorili uši. Dostal „simulant“ po ústach a marš do kasárne. A zase mu zaľahlo, ohluchol. Pozorovali ho znova a Juro „švindler“ zase dostal a vrátili ho do kasárne ako zdravého, súceho.

Oficieri povyberali podobných nahluchlých, nasprostastých, poloslepých, ťarbákov a podobných a dali im čestné meno „ekstra cúgu“. Učiteľov dostali mladých,

„vyberaných“, ktorí týchto bedárov z príkazu sácali, plieskali, kopali a na zábavku svoju i cudziu uváľali po blate a prachu. Uhnali ich ako líšky zajacov... O 3-4 hodiny denne dlhšie, než ostatných.

Takto ich chytro vyučili vojenčine, ako ostatných zdravých. Na piaty týždeň major formoval nový maršbatalion i rozdelili „ekstra cúg“ a skamarátených nešťastníkov rozsypali. Dostali nové háby, miesto drúčkov pušky a všetko vojenské. Stratili sa medzi mnohými...

Posledný deň pred odchodom na vojnu boli probovať na strelnici „ostrými“ strieľať. Ruky sa im triasli ako libačky, triaslo sa pod nejedným i lešenie, a okrikovaní, mykaní, plieskaní, ne jeden bol ako bez rozumu. Tým horšie voslep strieľali, prebíjali guľami rámy, šíny strelnice na 20-30 krokov pred sebou. Akoby figúry, postavené na 300 krokov, všetky ožili, mali pušky, strieľali, k ním sa blížili...

To už bolo skoro ako vojna, lebo keď prišli „chlapci“ domov, sťahovali košele a pozerali, ukazovali si otlčené plecia a líca... Hrešili i smiali sa jeden druhému.

Juro Kotiak tiež zvedel, čo je puška. Hľadel na ňu ako na živú potvoru, pazúrmí zadrapiť sa mu do pleca.

„Ublíži ti, ťažká je, bolo by ju so všetkým do vody hodiť... A vleč ju, a vláč to ťažké žrádlo do nej...“

Už mu bolo neraz o hlade, o smäde zaostať, ale – šľahaný prútom feldvebl'a – predsa došiel do zákopov. Hoci len „na počet“ doplniť niektorého raneného či vypadnutého vojaka.

*

Nedlho vojenčil Juro. Ale ja a všetci, ktorí sme s ním žili, máme naňho peknú spomienku. Ja ju zapisujem, kým tí tam – neboráci v zákopoch – iste ju zachovávajú. Ak ešte kto z

nich trvá.

Jura a jedenásť ďalších chlapov doviedol kaprál do zákopov podvečer. Na jeseň. Chlapi ako chlapi, ale Juro sa hneď vytrčil, predstavil. Oficier spytoval sa ich po maďarsky, ako sa volajú, a Juro po ústach maďarsky nerozumel, na uši nepočul, a iba hľadel, valil oči, ústa otvorené na prázdno.

„Ten je trocha hluchý,“ oznamoval kaprál.

„Čo mu ja pomôžem? O jedného idiota viac alebo menej,“ povedal oficier a obrátil sa ku kadetovi.

„Však mu kanóny uši otvorila,“ usmial sa kadet, a začali sa vtipy, ktoré nám nejednému vyvolali boľavý smiech.

„Ale vidíš dobre?“

Juro slovenskú otázku porozumel a dosvedčil, že dobre vidí.

„A strieľať vieš?“

„Viem.“

„Z rite,“ doložil oficier a páni sa smiali.

„A utekať vieš?“

Juro kývol hlavou. Ledva tuší, čo by to malo znamenať. Zmrštil tvár do úsmevu – ako keď sa druhí smejú a ty by si tiež chcel, ale nevieš na čom. Vedel len prikyvovať, akože keď mu po narukovaní tĺkli do hlavy, že kto sa bojí, alebo odbehne, bude zastrelený.

Mali sme už všelijakých v cúgu, ale hluchého ešte nie. Kapráli, švarm-komandanti brali si chlapov, aby dorovnali počty. Ale kto si vezme – Jura?

Vzal si ho kaprál do „slovenskej“ švarmy, kde chlapi maďarsky málo alebo nič neznali.

Bola zima, mráz. Tmilo sa.

V spoločnej zemlianke sa kúrilo. Drevo sa zháňalo ťažko, lebo zákopy boli v šírom poli, na oráčine. Chlapi ho vláčili zďaleka, ale drevo bolo surové a mokré, čo iba sipelo v piecke. Dym v prievane dusil, líhali si pod ním na brucho. Neraz ich vyhnal aj zo zemlianky.

Teraz bolo ticho. Starí vojaci tisli sa k piecke, noví tiež podchodili a začali sa zoznamovať, spomínať rodný kraj a všetko, čo sa od vojny stalo tam i tu. Zvlášť kto žije, kto je zabitý... Čo doma ženy, deti, matere...

Juro sa zložil pri dverách. Sedel na holej hline, na ktorej chlapi aj spávali, kladúc si pod hlavy svoje tornistry. Noví chlapi nesmeli, Juro pohotovo. Hluchý, nerozumie, nevraví a plachý uhýba sa každému; sťahuje sa do kľbka ako slimáčik.

Doniesli kávu, ale ješ' niet čo. Chlapi zapaľujú fajky, cigarety. Tak i Juro. Namiesil na dlani so slinami tabaku, nabil fajku, pripiekol a kúril, kúril až v očiach rezalo, odplúvajúc vedľa seba z jednej i z druhej strany riedke sliny. Druhí pľuli pred seba, konča nôh.

„Ty sviňa, akože si do toho ľahneš?!“ okríkol ho frajter a Jura poučili, že tam bude ležať.

Pozrel, kde to on má ležať, a i rukou i podošvou poroztíeral sliny, chytro pichnúc fajku do vrecka. Boh vie, čo si myslel o kamarátstve týchto ľudí. So strachom hľadel na jednu hviezdičku frajtra, pomysliac, že iste je tu na to, aby sprostákov ako je i on zavracaľ. Ved' to už Juro zakúsil, odkedy je vojakom. Len jemu rovní boli mu doteraz ozaj rovní, družní, na pomoci.

Chlapi, ktorí boli v službe, piekli, či len opekali v piecke zemiaky. Zemiakov bolo dosť na poli, len ich bolo ťažko spod zamrznutej zeme driapať, a hneď ti frkali poza uši

guľky. Rusi - iste sýti - a sýty vraj hladnému neverí - mysleli si, že chlapi čert vie čo v poli stroja. A ono - zemiaky driapali. Ako drier bôb, fazuľu, kukuricu a všetko, čo do brucha jesť, zbierali.

Juro trhol hlavou, vyňal fajočku, opatrne vybil ju na dlaň, vysypal popol, dúbol skriveným ukazovákom do fajočky a konečne pošiel si položiť uhlík. Hľadeli naň, pristavil sa teda i on a, vidiac v pahrebe ohorené zemiaky, vzal, omakal jeden a bol by ho rád celý zhltnúť, ale iba ho prevrátil a nechal tam, povediac:

„I ja by jeden-dva... A keby bolo, ako doma - štipka bryndze a za skleničku...“ nedopovedal.

„Chodte si nadriapať!“ neprajne zreval ten, čí bol zemiak, a vychytil ho od uhlia a kobríal v rukách, umäkušil i rozpučil.

„Ale daj mu jeden...“

„Daj svoj!“

Neprajnosť, záviť nie od srdca, ale od žalúdka, z hladu. Ako medzi hladnými psami.

Juro kročil, sadol a fajčil.

Ľahli už temer všetci, i „pekári“ driemať začínali, hoci boli v službe.

Juro pozrel, ako ktorý leží, a začal sa ukladať i on. Zívot víchrom, vzdychol: „Ach, Bože náš!“ prežehnal sa hlasne a počal odriekať „Otčenáš...“ a potom, Boh vie, azda ním samým naskladané úryvky vzdychov o nebezpečenstve a nešťastí. Ktorí driemali, ba i spali, zodvihli hlavy, že čo to, kto to? Jurovi prišlo to predmodlievanie iste šepkané, ale ostatným hlasné. Ale aké! Jaká prenikavá, úprimná modlitba. V úzkostiach smrti sa neraz v duchu modlil každý,

.....

srdce mu zamieralo, studený pot stekal čelom, ale taký dojem z modlitby mal som dovtedy iba raz v živote: Keď strýc, ktorý pri pamäti umieral, opakoval za naším kostolníkom modlitbu za umierajúcich... Juro akoby razom pochopil, kde je, v akom nebezpečí života, modlil sa a my načúvali... Akoby sme sa nikdy nikto neboli modlili.

„Nate zemiačik,“ nahol sa mu nad ucho mladý neprajník, ktorý pred chvíľou vravel: „Daj zo svojich“. Podával mu dva ako päste.

„Pán Boh zaplať!“ pokrútil Juro hlavou, že nechce.

„No, nate, keď vám dávam...“

„Už som sa prežehnal, nebudem,“ a Juro nevzal.

„Ako chcete,“ zahanbený, ticho sebe doložil vojak. „Bude mne viac.“

Ale nikoho nezvala poznámka k smiechu.

V takej nálade sme pospali, okrem tých, ktorí boli v službe: Štyria do pol noci, štyria od pol. Títo spali oblečení, tamtí v plnej výzbroji, sediac u dotlievajúcej pahreby. Zvonili hlavami na dobrú noc.

*

Ráno robota: zákopy, bojnice čistiť, upravovať, rýpať, kopať, opletať, a ani čert nepomyslí, aká je vojenská robota, i keď je naoko ticho. Robia sa prípravy, aby ticho nebolo.

Dostalo sa už aj novým chlapom. Od toho dňa začali slúžiť, ako druhí: Popri troch starých vždy jeden nový.

Juro bol robotník na mieste. Kopal, hlušil ani najatý, celý deň. Iní sa zhovárali, odťahovali, za zemiakmi, jedlom, cigaretami chodili, postávali, ohrievať sa šli. Juro si zapálil do fajočky a vše len popľul dlane. Zhovárať sa nemal s kým. Ktože mu bude do ucha revať...?

A i pre inšie ľahko mu bolo vydržať, kam ho postavili. Hvizdu guliek nepočul vôbec. Len keď sa vše sprášilo vedľa neho a na to mu prstom a posunkami ukázali, že: „To pú, guľa... Zabije ťa...“ opatrne sa ďalej púšťal do roboty, akoby sa bál, že vykope tú, ktorá už padla, a tá ho zabije.

Kanóny niekedy trochu počul. Akoby vraj „pes štekol“. Sliedil riedkymi jasnými očami po nebi, kde sa roztrhne šrapnel. Keď prvý raz videl stĺp čiernej zeme vyhodенý granátom, a pocítil že sa i pod ním otriaslo, prežehnal sa: „Už som vás odchoval, moje siroty...“ A krčil sa, uhýbal, bežal, ako videl druhých.

Pred guľkami z povrchu zeme vše ho museli však šmýkať, skrývať do zákopov, do diery, do jamy... Potom už odbehol, akoby tam, kde stál, niečo zlého bol spravil.

„Vás aj zabijú a nebudete vedieť,“ dohovárali mu všetci a poučovali ho, že to nemusí práve tak všetko vyplniť, ako mu rozkazujú.

*

Kaprál s frajtrom vyučili nových chlapov a i Jura probovali, ako má pristaviť každého, i oficiera, i známeho i cudzieho, ako heslo pýtať a odpovedať, a za chybu sľubovali smrť.

Postavili ho hliadkovať pred zákopy a potom na stráž k drôtom. Keď v tú hodinu nikto nešiel, bolo dobre; keď sa kto pritrafil, bol krik. Juro sa stúlil, vyvalil oči ako sova, zasvietili sa mu bielky, zuby, a len skočiť, či streliť... Od strachu, že ho obesia, ak bez predpisu kohosi prepustí, a „predpisy“ akože on mohol poznať...? Vše musel pribehnúť kaprál alebo frajter ratovať dozorcov, i žmýkalo nejednému v črevách, akého to blázna postavili na stráž, ešte kohosi

zrazí...

Oficier sa smial a Jura chválil, ale Juro chápal, že je chvála neúprimná, a bol by plakal sám nad sebou, že si z neho páni dobrý deň robia.

Raz sa však stalo, že na vyššieho dozerajúceho oficiera Juro, aby ho zastavil, „zaštrkal“ puškou. Ten sa musel vrátiť a Jura obísť.

O chvíľu bolo telefonovania, akého to chlapa majú pri štvrtej kompánii?

„Hluchého.“

„Tak ho nestavajte, kade chodí dozor,“ znel príkaz z kancelárie bataliona.

Jura prestali stavať k drôtom, pred zákopy, ale postavili ho za zákopy. A tam ho už pre „heslo“ ani tak netrápili. Naučil sa ho – dobre, nezapamätal si ho – ale čert po ňom.

Pravda, to už nebola služba ako u ostatných. Iba postávanie a mrznutie dlhé hodiny, celé noci. Tam mal Juro pokoj a, nevyspatý, naučil sa stojačky driemať, ako hoviadko. Ale raz sa stalo, že ho vyhrešil, koho prepustil. Potom Juro už zase, keď koho zočil, zaraz kričal: „Stoj! Kto si?“ a zakričal tak neraz i kamarátom, ktorí vyšli naľahko, na vodu, na zemiaky, do doliny na kuchyňu sa ponáhľali. Strhol pušku, oprel do brucha a kričal.

„Ty hlucháň sprostý...! Ešte mi ju vpáli,“ i smiali i zlostili sa kamaráti, a bol vše krik, dovolávanie sa pomoci. Alebo mrzni a obchádzaj priekopou.

Ešte viac mu potom uľavili v službe. Nebrali ho na poľnú stráž, ale nechávali ho dozerať na novú spoločnú zemlianku, aby niečo nezmizlo.

„A dačo prichystajte!“ nakladali mu kamaráti.

Juro sa domyslel. Zabil klincom zemlianku, navláčil dreva, nadriapal zemiakov, a keď chlapi doniesli z dediny kotlík, zemiakov nielen napiekol bez vody pod starým hrncom, ale i nabielil a v kotlíku navaril.

„Takých som vám, oravských!“ vítal natešený kamarátov, predkladajúc posolené, sypké zemiaky, čo označoval slovom „oravských“ a tešil sa pochvalám ako dobrá kuchárka.

Vše ho zase kaprál a za ním i druhí poverili, aby im opral uteráky, ručníčky. Juro vyriadil kotlík od zemiakov a vyváral prádlo, mädlil v rukách, že sa mu vybielili ani bačovi v mlieku. Pary a dymu z fajky bolo v zemlianke, len sa valili, keď si otvoril dvere.

Juro dosiaľ mal plnú dušu a hlavu vojenčiny, strachu, že ho pre čosi, čo ani sám nebude vedieť, zastrelia jeho vlastní ľudia. Teraz, keď nám bol viac gazdinou ako vojakom, počal myslieť i na svoju dušu, na svoju rodinku. Na jeho modlitbu sme už boli privykli. Ale Juro, po čase, byvše v zemlianke sám, osmelil sa i zaspievať. Spieval, aké mu na um prišli. Ale najviac adventné, pôstne. Mal tenký, trasľavý hlas žobráka, k chvále buď mu řečeno. „Kde si môj premilý Ježiši Kriste? V úzkostiach a biedach sám pri mne stoj, sám pri mne stoj!“ túto pieseň nám každý večer vyňal všetkým z duše a my niektorí, neznajúc s ním spievať, začínali sme za ním plakať...

Keď sme sa vše hádali a vadili, Juro, neberúc v škriepkach účasti, zčista-jasna začal spievať, a už kto-ten sa našiel, čo povedal: „Nevadte sa, počúvajte.“ Tak miernil nás v hneve, naprával naše city.

Bol rád, že chlapi na poľnej stráži šťastlivé obišli,

nachoval, napojil nás, ľahli sme, a on bral sa na svoju stráž za zákopy...

*

Vidiac, že niektorí vše píšú, pomyslel si, že by aj on napísal domov. Ale neznal. Kúpil si od kamaráta desať kartičiek, odložil ich a iste hútal, čo-ako? Konečne poprosil kaprála, ako by od neho kráľovstvo nebeské pýtal. Kaprál mu ochotne sľúbil a potom i napísal a spomenul ženu, deti a rodinu. Krátko, 5-6 riadkov. Ale Jura to neuspokojilo. Dobre, bolo dobre, ale nie „zejména“. I najal si druhého a tak, čo kaprál nevedel, „aby sa nenahnevali“, diktoval: Pochválen a pozdravenie zejména žene, trom deťom po mene, svokre, kmotrovcom, gazdovi, gazdinej, susedom zhora, zdola a ešte na rozličné mená, čo si to už nemohol ani rozomieť, a že je živý a zdravý, čo žiada od Boha aj žene, deťom a tak zejména, ako začal, po mene vyrátal všetkých, že na dve karty ani dokončiť...

Deti mu napísali veľkým, žiackym písmom: „Milý muž a otec náš“ a pozdravenie, ako on písal, aj že tomu-ktorému, Štefanovi a Mišovi, už nemohli pozdravenie povedať, lebo že ich už tiež stiahli. Hádam sa tam ešte aj zídete... A Miško že už má dva zúbky...

„Či ti kedy podám chlebíka?“ zarumádzgal starý Juro a vytrel slzu päšťou.

A čo mu deti raz písali, skryte, po jednom, povytáhoval všetkých chlapov, ktorí čítať znali, a dal si tú istú kartičku čítať a potom sa už sám so sebou, akoby s domácimi svojimi, nahlas zhováral... A zase dal písať. I smiať sme sa vše museli, ako „šuškal“, aby sme nevedeli, čo píše. Všetci sme jeho listy diktovať počuli a mladší, figliari, mu i

pomáhali skladať, a vše naopak, čo on ovšem nepočul, len jeho pisár sa nemohol zdržať smiechu.

Keď po mesiaci mohol poslať žene 10 korún, myslel si, že jej kravu na otelení posiela, a vypisoval, hrozne bol netrpezlivý, či ich už dostala. I zlostil sa.

*

Keď ktorého ranilo, bol by chcel všetko vedieť. Ako, kde a či ho nie veľmi. Ak počul, že niektorého zabilo, spytoval sa, či ho dobre, či sa dlho netrápil, a šeptal: „Odpočinutie večné daj mu, Pane!“

Časom mohol sa preniesť bližšie k peci, ale on nie, necítil sa byť rovným druhým vojakom, ale len sluhom. Zostal pri dverách, na ktoré vše do rána mráz navial ľadového ihličia. Skrčil sa do obaranca na holej hline, alebo smetiach, ale o Vianociach mu už kolená triaslo, plecيا trhalo, ako – odpusť Bože – starému psovi.

K všetkým bol citlivý, účastný, a keď videl, že sa niektorý chytá za hlavu, šúcha si žalúdok alebo brucho: „Žrenie, však? Žrenie...? Keby bolo pálenky do skleničky s čiernym korením...“ A už aspoň potešil. Lúbil vypiť, menovite keď dali po glgu ostrejšieho trungu – rumu. Čaj, varené víno, to vraj iba kútniciam (šestonedielkam).

Ak druhí chlapi doniesli a napiekli zemiakov, navarili bôbu, kukurice „na dzobky“, on nevzal, nejedol, len keď mu podali.

„Nezaslúžim. Vy robíte, a ja sa doma tlčiem... Ale keby vám bolo slaninky, brynzdičky, mliečka...“ napúšťal nám sliny.

Radi sme ho mali, ako otca. I pristalo mu to: Vek, kde-tu už aj šedivý vlas, medená chudá tvár, ktorú mu vše vyholili,

ako kaplánovi, i pod nosom, i na krku, pod zátylkom. Vše ho aj za pol dňa „riadili“, poťahovali britvy a na jeho tvári skúšali, a Juro zavrzal kolená... I vše bolo srdečného nevinného smiechu, ako medzi deťmi, ktoré často sa smejú na najmenšej pletôčke.

Za všetky služby – čo sme mohli inšie? – dali o glg viac a uštedrovali sme mu tabaku a priúčali ho kúriť cigarety, ktoré sa však v jeho ústach rozsýpali, v prstoch sa mu mrvili. Jeho bola zapekačka s večnou „kvapkou rosy“ (sliny) na ušku. Bola celá okutá a chránil ju, ako oko v hlave.

I pretrvala ho.

*

Večer vyšiel za zákopy na svoju obyčajnú „službu“ a ráno ho našli mŕtveho. Či šli hustejšie – nepočul, či ho našla zablúdená guľka, ale prešla ho rovno popod srdce.

Vyžalostili sme sa nad ním srdečne.

„Hľa, čo nás čaká!“ vraveli milí Slováci moji. Ako obetovaní baránkovia.

Juro nechal nám na pamiatku pieseň: „V úzkostiach a biedach sám pri mne stoj, sám pri mne stoj,“ ktorú sme si potom vše večer tíško zaspievali a, ako ktorý, odvracali hlavy a utierali slzy.

Jurovej žene až traja napísali, že jej muž je už pod zemou. Vari z vdáčnosti a aby mala „lepšiu istotu“.

Boli by sme mu šli aj na pohreb, ale kdeže na vojne?! Sanitári ho vzali do dediny k doktorovi a zahrabali.

*

Ako po prvé šli kamaráti na poľnú stráž, odťali v horičke poriadneho dubca, okresali kríž a Ondro, doma valach, chytil sa vyrezať naň kriváčkou Umučeného Krista, za čo

sme ho prezvali „majstrom“. Druhí, ktorí znali písať, vyrezali a vypálili meno i deň smrti: „Tu spočíva...“ a prosili sanitárov, aby kríž zahradili Jurovi nad hlavu.

Neviem, či sa dostal práve jemu, lebo tam bolo hrobov viac a bez krížov, bez mena. Ale kríž stojí a konečne či krok-dva bližšie, či ďalej... Tam je.

Len keby ho nebol akýsi Maďar, ktorý tam štyri kilometre za čiarou pri kuchyni či tréne pasie brucho za Maďarskú, len či by ho nebol zohavil a maďarsky nenapísal, že vraj Juro Kotiak „vykonal svoju povinnosť“. Totižto že umrel.

Začože umrel? Či bude jeho vdove a deťom viac chleba? Viacej práva?

Slováci! Pamätajte: Maďarom slúžite v tejto vojne, Maďari vás už poslali na smrť stotisíc, a zahubia, zotročia vás ešte horšie, než ste boli do vojny, ak neobrátime svoje hlavy, svoje srdcia, svoje ruky i pušky proti nim.

Umrieť za svoj národ, za bratský národ, to je „vykonať svoju povinnosť“. Ale Slovákovi umrieť za Maďara, za Nemca – ktože to pochopí, kto má rozum a srdce pre svoju slovenskú rodinu?

TRIHLAV

WWW.TRIHLAV.COM

CENA: 0eu, NEPREDAJNÉ